

1.2.2022

ייצוג הולם של עובדים מהחברה הערבית בחברות הממשלתיות

שילוב האזרחים הערבים בשוק התעסוקה הוא אינטרס לאומי, אולם קיימת אפליה כלפי עובדים ערבים במגזר הציבורי כולו. חקיקת הייצוג ההולם של השנים האחרונות חלה על נציבות שירות המדינה, והיא כוללת את כלל משרדי הממשלה ויחידות הסמך שלהם. בעוד שחלה התקדמות משמעותית בשנים האחרונות בשילוב ערבים בשירות המדינה, וניכר כי נעשה מאמץ בנושא, ב-74% מיחידות שירות המדינה שיעור הערבים הוא נמוך מהיעד שהוגדר, העומד על 10% בלבד (כאשר שיעורם באוכלוסייה בגיל העבודה עומד על 20.5%).

החברות הממשלתיות מהוות רק נתח קטן מהמגזר הציבורי (1.4% מכלל שוק התעסוקה), אך השכר בהן הוא גבוה משמעותית מהשכר הממוצע במשק¹ ולכן שילוב של עובדים ערבים בהן הוא אקוטי. בשנת 2019 השכר הממוצע ברוטו בחברות הממשלתיות עמד על 23,123 ₪, כאשר השכר הממוצע במשק היה 10,482 ₪ ברוטו.

החקיקה הקיימת מתייחסת אך ורק לדירקטוריונים. סעיף 1א18 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, קובע כי "בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגה של האוכלוסייה הערבית." אולם, חקיקה זו אינה מיושמת. בשנת 2018 כיהנו 51 דירקטורים ערבים ב-47 חברות ממשלתיות, בעוד שב-50 חברות ממשלתיות נוספות לא כיהן אפילו דירקטור ערבי אחד.²

על פי דו"ח השכר וכוח האדם של רשות החברות הממשלתיות לשנת 2019³, שיעור השילוב של עובדים ערבים בחברות הממשלתיות עומד על 1.43% בלבד – מהם רק 31.2% הם בעלי השכלה אקדמית. בנוסף, 1.15% מעובדי החברות הממשלתיות הם דרוזים או צ'רקסים. זהו שיפור קטן מאז 2015, אז שיעור העובדים הערבים היה 0.95%, ושיעור העובדים הדרוזים והצ'רקסים עמד על 1.13%.

שיעור העובדים הערבים בקרב החברות הממשלתיות המובילות הוא נמוך ביותר: בחברת נמל אשדוד, יש רק 0.1% עובדים ערבים. מקורות – 1.2%; נת"ע – 1.13%; חברת החשמל – 1.5%; עמידר – 1.7%; נתיבי ישראל – 1.8%; רכבת ישראל – 2.2%; תשן – 2.6%; דואר ישראל – 3.9%. בולטות לטובה הן החברה למתנ"סים, הפרוסה בכל הארץ, אשר 13.2% מעובדיה הם ערבים, והחברה הישראלית לשירותי איכות הסביבה עם 6.9% עובדים ערבים.

מצב זה, בו חברות ממשלתיות הנותנות שירותים חיוניים לאזרחים הערבים מדירות אותם משורותיהן, הוא בלתי נסבל. כיצד יסופק לאזרחים הערבים שירות דואר ברמה סבירה, כאשר פחות מ-4% מהעובדים בחברה הם ערבים? כיצד ייתכן, לאור מצוקת הדיור הקשה בחברה הערבית, שחברת עמידר האמונה על הדיור הציבורי, מעסיקה רק 1.7% ערבים?

המלצות:

1. **חקיקה שתחייב ייצוג הולם של הערבים בחברות הממשלתיות**
2. **הצבת יעדים מדידים** - על רשות החברות, בתור הגוף הרגולטורי האמון על החברות הממשלתיות, להציב יעד של שילוב בהיקף של 10% עד 2027, ובהיקף של 20%, כשיעור הערבים באוכלוסייה, עד 2032.
3. **ייצוג הולם במוקדי קבלת ההחלטות** – יש לשים דגש מיוחד על ייצוג בקרב תפקידים בכירים ובמוקדי קבלת ההחלטות.
4. **ניטור ואכיפה** – על רשות החברות לנטר את התקדמות החברות השונות ולהפעיל סנקציות במקרה ולא תהיה עמידה ביעדים.

¹ רשות החברות הממשלתיות, [דוח שכר וכוח אדם](#), 26.01.2020

² הארץ, "15 שנה אחרי שהממשלה קבעה סף ייצוג, מספר הערבים בדירקטוריונים נותר מזערי", 7.6.2018

³ רשות החברות הממשלתיות, [דוח שכר וכוח אדם](#), 26.01.2020